

Цюпак І.М. Тьюторський підхід в сучасній дошкільній освіті // Дошкільна освіта: проблеми, пошуки, інновації : Матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф., (м.Кривий Ріг, Криворізький держ.пед.ун.-т, 17-18 жовтня 2019 р.) / За заг.ред.Ковшар О.В., Суятинової К.Є. – Кривий Ріг : КДПУ, 2019. - С. 302-306.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

ДОШКІЛЬНА ОСВІТА: ПРОБЛЕМИ, ПОШУКИ, ІННОВАЦІЇ

Матеріали II Всеукраїнської
науково-практичної конференції
17-18 жовтня 2019 року

м. КРИВИЙ РІГ 2019

Цюпак Ірина Миколаївна,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти
Херсонський державний університет,
Херсон, Україна

ТЮТОРСЬКИЙ ПІДХІД В СУЧАСНІЙ ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ

Ключові слова: тьютор, тьюторіал, тьюторинг, дошкільна освіта

Реальна ситуація розвитку сучасного суспільства задає нові орієнтири у всіх сферах діяльності людини, включаючи дошкільну освіту, як перший рівень системи загальної освіти. Установлений дошкільній освіті статус, вимагає від вихователя закладу дошкільної освіти професійної мобільності, безперервного вдосконалювання власної педагогічної культури, яка є гарантом якості дошкільної освіти в умовах стандартизації системи.

Підготовка майбутніх педагогів обумовлює зміни, що відбуваються в системі вищої освіти. Зокрема, це стосується цілей, змісту, форм, методів і технологій, орієнтованих на розкриття потенційних можливостей майбутніх педагогів, формування таких професійно значущих якостей особистості, як ініціативність, відповідальність, самостійність і власна активність. У зв'язку із цим стає актуальним поява в сучасній освіті нової педагогічної фігури – тьютора, або педагога, що володіє компетентністю в галузі тьюторського супроводу.

Тьютор – педагог, який діє за принципом індивідуалізації й супроводжує побудову вихованцям своєї індивідуальної освітньої програми; педагог-наставник, здатний забезпечити соціально-педагогічний супровід дітей при виборі та проходженні ними індивідуальних освітніх траєкторій; той, хто супроводжує процес освоєння нової діяльності [7, с. 182]. Метою тьюторської діяльності є супровід розробки й реалізації індивідуальної освітньої програми.

Тьюторство займає провідну позицію в освітніх закладах, особливо у світлі інклюзивної освіти, де роль тьютора, як супровідної особи в соціально-освітньому середовищі дітей не просто провідна, але й необхідна.

Сучасні пріоритети формування тьюторства, на думку Тарадюк Д., як нової педагогічної професії, зумовлюють потребу у новому поколінні фахівців для закладів дошкільної освіти, здатних самостійно мислити, генерувати оригінальні ідеї, приймати сміливі, нестандартні рішення. І саме ці нові суспільні вимоги до особистості вихователя: реагування на змінне оточення; пристосування середовища до потреб дітей з особливими потребами; створення окремої освітньої програми для кожного вихованця; надання додаткових послуг і форм підтримки у процесі навчання, змушують професійну освіту розпочати впровадження «тьюторства» в закладах дошкільної освіти [5, с. 72]. Автор зазначає, що завдання тьютора – допомогти дитині з особливостями розвитку адаптуватися до умов закладу дошкільної освіти, проявити свої здібності. У тісній активній співпраці з вихователем, фахівцями та батьками тьютор може

створити для дитини комфортні умови для успішного навчання, розвитку та соціальної адаптації.

На відміну від закладів дошкільної освіти, що роблять ставку на традиційний освітній процес, в інклюзивній освіті виникає природна потреба у створенні різноманітних форм розвитку, що враховують унікальні можливості дітей, що в даному випадку проявляється яскравіше, ніж у «звичайних» закладах освіти.

Якщо говорити про роль тьюторства в освітніх закладах, можна стверджувати, що це є дійсно важливим явищем, адже допомога й підтримка дітей в соціально-освітньому просторі часто необхідна не тільки дітям з особливими освітніми потребами, але і тим дітям, у яких є проблеми в засвоєнні освітньої програми, соціально-психологічні проблеми (педагогічна занедбаність, дезадаптація тощо). Так само і у випадку з обдарованими дітьми. Розглянемо структуру розвиненої обдарованості запропоновану Кульчицькою О., яка включає три основних підструктури [3, с. 112-118]:

1) високу пізнавальну активність, яка спирається на високо чутливу сенсоріку (увага, сприймання, пам'ять) та дивергентне мислення (оригінальність, критичність, здатність до узагальнення, прогнозування);

2) творчу інтерпретацію пізнавального досвіду (вміння порівнювати, зіставляти, аналізувати, бачити нове, реконструювати раніше створене, оригінальний підхід до рішення проблем, варіативність у рішенні задач);

3) емоційну захопленість діяльністю (інтерес, енергетичність, висока харизма, впевненість у досягненні успіху, "відновлення" в разі неуспіху).

Така єдність високого рівня перцептивних, інтелектуальних та емоційно-вольових якостей і їх позитивна моральна спрямованість й забезпечує успіх у діяльності.

Антоною О. розроблено структуру моделі обдарованості, яка охоплює такі складові [1, с. 78]:

- основні компоненти обдарованості, її ядро, яке охоплює здібності (загальні та/або спеціальні), розвинені на рівні вищому за середній; креативність; спрямованість особистості до певного виду діяльності;

- чинники, що впливають на рівень прояву (реалізації) основних компонентів ядра обдарованості (внутрішні: спадкові дані, особливості емоційно-вольової сфери, наявність системи цінностей; зовнішні: середовище, виховні впливи, досвід виконуваної діяльності, випадковість).

Отже, це діти, у яких розвинена потужна чутливість до певної сфери. Якщо дитина обдарована математично, навряд чи вона буде сидіти в одній єдиній математичній формі. Їй потрібно багато різного відразу, вона швидко біжить за матеріалом і за формами навчання, вирішує різні типи завдань. І все це різноманіття необхідно створити, проявити і підтримати.

Ґрунтуючись на різних авторських визначеннях сутності «тьюторства», Тараджук Д. стверджує, що - це «особливий тип педагогічної професії, спрямований на вибудовування продуктивної співпраці. Якщо всі професії у сфері освіти розділити на три типи - формуючі, терапевтичні та супроводжуючі, - то тьютор належить до останнього. Базова задача педагога -

навчити, психолога - допомогти, а тьютора - супроводжувати в освітній діяльності, у подальшому просуванні людини вперед. Послуги вихователя з тьюторською позицією будуть доречними, коли більш чітко уявлення дитини про себе набагато важливіше, ніж ефективно досягнута мета; коли дитина самостійно приймає рішення й сама керує своїм розвитком» [4, с. 201].

Отже, тьютор спроможний створити умови для самопізнання й підтримки унікального розвитку кожної дитини у відповідності з успадкованою нею природою, надавати якнайбільше свободи вибору й умов для реалізації дитиною своїх природних потенціалів і самореалізації [8, с. 224].

Як зазначає Дармостук Є., педагоги-практики розробляють авторські технології, які поєднують у різних варіантах елементи апробованих технологій. Як правило, всі вони зорієнтовані на реалізацію змісту і досягнення мети різнорівневого і різнопрофільного навчання. Вихідним матеріалом для розроблення технології є теорії, концепції. Інноваційні педагогічні технології в системі освіти засвідчують якісно новий етап взаємодії й розвитку науково-педагогічної та педагогічної творчості і процесів застосування її результатів. Складність, багатогранність педагогічної діяльності є чинником, що відкриває простір для багатьох педагогічних технологій, динаміка продукування яких постійно зростає [2, с. 64]. На думку автора, на основі однієї теорії навчання можуть вибудовуватися різні технології. Так, асоціативно-рефлекторна психологічна теорія породила варіантні технології навчання, які по-різному поєднують слово і наочність. Теорія проблемного навчання покладена в основу технологій, що розвивають творчі здібності, пізнавальну активність, інтерес, самостійність особистості. Водночас побудова на одній теорії, концепції кількох технологій навчання не є свідченням їх ідентичності. Вони завжди будуть відрізнятися за кількісними і якісними параметрами. У зв'язку з цим важливо мати цілісну систему засобів опису педагогічних технологій, враховуючи, що кожна з них містить концептуальний, змістовий та процесуальний аспекти.

Підвищення якості освітнього процесу шляхом упровадження інноваційних технологій на засадах компетентнісного підходу до навчання та виховання дітей передбачає реалізацію гуманноособистісного підходу до дитини; використання в освітньому процесі інноваційних технологій, ефективного педагогічного досвіду; створення комфортних умов для забезпечення фізичного, психічного та духовного здоров'я дітей [2, с. 64].

Ефективність роботи майбутнього педагога з тьюторською позицією неможлива без опанування таких функцій:

- діагностична (знання здібностей і можливостей дитини);
- проектна (допомога в розробці перспективного плану розвитку особистості);
- реалізаційна (допомога в реалізації індивідуального освітнього шляху);
- аналітична (допомога в корекції індивідуального плану).

Реалізуються подані функції тьюторськими технологіями, якими повинен оволодіти майбутній педагог з тьюторської позицією [6, с. 32-33]. Автор трактує поняття тьюторська технологія як «таку педагогічну технологію, яка

ґрунтується на суб'єкт-суб'єктному, компетентнісному, діяльнісному, культурологічному, гуманістичному підходах і заснована на взаємодії досвідченого й недосвідченого, на діалозі».

Завдяки індивідуалізації освітнього процесу кожна дитина отримує можливість замовляти й одержувати своє «освітнє меню», необхідне для успішної самореалізації в соціумі [6, с. 35].

Під курівництвом тьютора розвиток дошкільника може здійснюватися за декількома освітніми напрямками, які реалізуються одночасно або послідовно. Звідси випливає основне завдання тьютора, а саме запропонувати дитині спектр можливостей і допомогти зробити вибір того або іншого індивідуального освітнього напрямку, який обумовлюється комплексом факторів:

- особливостями, інтересами й потребами самої дитину;
- готовністю батьків у досягненні необхідного освітнього результату;
- можливостями задовольнити освітні потреби вихованця.

Розробка й реалізація індивідуального освітнього напрямку є умовою здійснення індивідуалізованої розвивальної допомоги дитині в самовизначенні, виборі напрямку розвитку здібностей, обдарованості.

Побудовою індивідуального плану підтримки розвитку кожної дитини складається із певних етапів:

- I. Збір інформації про дитину (діагностика).
- II. Аналіз отриманої інформації.
- III. Визначення мети й завдань розвитку дитини;
- IV. Побудова індивідуальної програми дій дитини, педагогів і батьків;
- V. Реалізація індивідуальної програми розвитку.
- VI. Моніторинг.

Тьюторство в дошкільній освіті з точки зору розвитку здібностей дитини становить інноваційну педагогічну технологію.

Таким чином, можна виокремити, що тьютор - фахівець, який потрібен не тільки в рамках інклюзивної дошкільної освіти, але й у роботі з дітьми з метою виявлення здібностей й розвитку обдарованості. Незважаючи на високий рівень професійної підготовки вихователя, йому просто неможливо приділити досить часу, який необхідно, щоб допомогти дитині у розвитку потенційних здібностей. При цьому компетентність тьютора може розв'язати їх за більш короткий проміжок часу, тому що він працює цілеспрямовано.

Література

1. Антонова О.Є. Обдарованість: сутність, структура, технології розвитку. *Шляхи і методи забезпечення подальшого творчого зростання обдарованої молоді: наук.-метод. зб.* / За заг. ред. І.І. Якухна, Л.В. Корінної. Житомир: ЖОШПО, 2008. С. 78-89.

2. Дармостук Є.Ю. Інноваційні технології формування творчої особистості дошкільника в освітньому просторі ДНЗ. *Інноваційні технології в дошкільній освіті: Збірник абстрактів Міжнародної науково-практичної інтернетконференції (м. Переяслав-Хмельницький, 28-29 березня 2018 р.)* / за заг. ред. Л. О. Калмикової, Н. В. Гавриш. Переяслав-Хмельницький: ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія

Сковороди», 2018. С. 64-65.

3. Кульчицька О.І. Соціально-психологічні фактори формування таланта. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2004. Випуск 3. С. 112-118.

4. Тарадюк Д.О. Підготовка майбутніх вихователів до тьюторської діяльності як педагогічна проблема закладу вищої освіти. *Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова*. Випуск 62. 2018. С. 199-204. URL: <http://www.chasopys.ps.npu.kiev.ua/archive/62-2018/49.pdf> (дата звернення: 29.09.2019).

5. Тарадюк Д.О. Тьюторство як нова педагогічна професія в закладах дошкільної освіти. *Молодий вчений*. 2018. № 12.1 (64.1). С. 72-75. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/12.1/17.pdf> (дата звернення: 30.09.2019).

6. Тьютор. Перші кроки / упор. О. Кондратенко. Київ : вид. група «Шкільний світ», 2017. 104 с.

7. Цюпак І.М. Тьюторство: сутність і особливості реалізації в дошкільній освіті. *Формування професійної компетентності кадрового потенціалу дошкільної та початкової освіти у системі трансформаційних процесів : колективна монографія / За заг.ред. Л.Є.Петухової*. Херсон: Видавництво ХНТУ, 2018. – С.180-194.

8. Цюпак І.М. Тьюторський супровід у контексті феноменологічної моделі дошкільної освіти. *Педагогічні науки*. Херсон: Видавництво ХДУ, 2018. Випуск 83. С. 222–225.